

עדיפות לדור ההמשך

מפגש עם צעירי הרפת במושב שרונה

יוסי מלול - משק הבקר והחלב
hmb-malul@icba.org.il

סוגיית הבנים הממשיכים ברפת תופסת עוצמה בחשיבותה הרבה להמשך עתידו של הענף. יש ישובים שבהם ברור שהבנים הצביעו והחליטו שלא לחזור לחיים ברפת. אך יש גם כאלה, שהצעירים בהם אוהבים ורוצים להישאר בענף. הם פיתחו טכנולוגיות מעניינות והעבודה עם פרות מושכת אותם לבנות בית במקום ולהתמיד. כזהו מושב שרונה בגליל התחתון. האם נשכיל בענף, לתת להם את העדיפות הראויה בהקצאת גורמי ייצור כדי להתפרנס מרפת במקום? התשובה של הנהגת הענף היא חיובית והצעירים מצפים ליישום מלא ומוקדם, ככל האפשר.

הקצאת גורמי ייצור שמהם יוכלו להתפרנס. תוספת מכסה שתיתן להם את היכולת לעבוד במשק ההורים ולקיים את עצמם ואת משפחתם. באתי לסיור ארוך ונהניתי מאוד מהמפגש עם צעירים איכותיים, בעל יכולת, שמאמצים את הטכנולוגיות הכי מתקדמות ואוהבים את מה שהם עושים. בשרונה יש 7 רפתות ובהן שתי שותפויות - ב-6 רפתות יש דור צעיר שממשיך ברפת והם שומרים על קשרי עבודה ועזרה הדדית. מכסת

שגב סגלציק הוא צעיר שמנהל כיום את הרפת בבית הספר החקלאי בכדורי. נפגשתי איתו ברפת בעת שעשינו מוסף מיוחד על בתי הספר החקלאיים והתרשמתי מהאנרגיות ומהרצון העז שלו, להביא צעירים לרפת ולחנך אותם מגיל צעיר לעבודה עם בעלי חיים. הוא קרא ושמע על העיסוק של הענף בנושא דור המשך ברפת והזמין אותי לביקור במקום מגוריו בשרונה ולפגוש חבורה של צעירים, שרוצים מאוד להיות בנים ממשיכים ברפת ואין להם בקשות גדולות, מלבד

צעירי הרפת שרוצים מאוד להיות רפתנים עם מכסה עצמאית לפרנסה

איך מחלקים את העבודה ברכת ובין בני המשפחה ומגוונים את יכולת ההתפרנסות?

שגב נשוי עם שני ילדים וגר בהרחבה, עובד בניהול כדורי. גל מתגורר אצל אמו, לומד בעיקר בערבים ועובד ברכת בין הלימודים ואילו אמיר הצעיר גר בבית הסבים והוא המנהל השוטף ביומיום.

יש ברכת כ-40 חולבות + גידול וכולן ליד הבית, קרוב לעין - כ-28 מ"ר נטו מרבץ לפרה.

הזנה - מקבלים ממרכז מזון גבעת יואב, מחלקים באבוס 7 ימים בשבוע. לאחים יש הרבה שבחים על איכות המזון והשירות של גבעת יואב, על אף מרחק ההובלה למושב.

חליבות - יש תאילנדי אחד שעושה את שתי החליבות, בוקר וערב. החליבה נמשכת כשעה ואמיר או גל נמצאים אתו בחליבה. כשהסככה פנויה מקלטרים הרבה, זבל המדרכים עולה מידיה לעגלה ומועבר לשדות של המשפחה.

למה צריך עובד זר כשיש בני משפחה? "בנוסף לעבודה ברכת יש גם מטעים שצריך לטפל ולקטוף, אמיר עובד גם שם. העובד הזר עוזר בעבודות הבסיסיות וצריך אותו כדי "לחיות" ולא להיות כבול בכל היממה לרכת. אם לא יהיה זר ניקח שכיר מהסביבה."

ניהול עדר - ברמה גבוהה מאוד, עובדים עם שני מחשבים וכל התכנות בענף. יש מערכת גילוי דרישות בעגלות, עובדים עם נעה בניהול העדר.

תוצאות - מגיעים לתוצאות מקצועיות מעולות, פרה מניבה 38 ק"ג בשתי חליבות בשיא הקיץ. בחורף הממוצע היה 42 ליטר לנחלת עם רכיבים גבוהים.

ב-2008 חרגו ב-80,000 ליטר, גם השנה חורגים ומוציאים פרות בכאב לב, כי הרמה גבוהה מאוד - "רוצים להוציא ואין את מי".

מדוע הכנסתם מערכת סולרית על הגג? "חיפשנו עוד ענף כלכלי שיביא הכנסה. בדקנו את הנושא וחברנו לחברת "ירוק". עשינו מערכת אחת בשותפות על-מנת להוריד את הסיכון, באחריות ובאחזקה. אנחנו נותנים את הגג והם את התחזוקה, המערכת רשומה על שמנו. הכוונה להוסיף עוד מערכת בשטח של כ-1,000 מ"ר בגלל כוון הגג."

ואכן, המערכת נראית יפהפיה, עם חדר מיוחד וסגור לאחסון הממירים ולוח החשמל, מדרגות מגולוונות לעלייה אל הגג ונראה גם שאיכות העבודה והחומרים באיכות גבוהה.

אחרי הסיור המעניין ברכת סגלציק התכנסה על הדשא חבורה מרתקת של צעירים, שרואים את עתידם ברכת ורוצים אף ללמוד נושאי ברכת: נועם גורפינקל - 27, דור שלישי ובן ממשך. מכסה משותפת לשני אחים, גרשון ושמוליק גור - 500 אלף לכל אחד. אין לנועם בעיה להכריז שהוא אכן אוהב את העבודה ברכת. יש לו תעודה של הנדסאי מכונות ובימים אלה הולך ללימודי ברכת ברופין, יחד עם אמיר.

נועם בונה בית בנחלה של ההורים, הוא עובד במשק באופן שוטף. מאמין שהרכת היא המקום הראוי לו וגרשון האב מייעד אותו כבן ממשך.

נמצא בחליבות, צופה דרישות, מכין וקושר למזריע ורופא (ד"ר חן גילד), מזהה ומטפל בפרות שאינן מרגישות טוב, יונקיה, יש ענף פיטום מקומי. לול ביצים, מטעים - זיתים ושקדים, משק חקלאי מגוון שגם דורש עבודה רבה סביב השעון.

נועם עובד במשרה מלאה, מקבל תלוש משכורת. כ-5,000 שקל - זה מה

החלב הכוללת כ-4 מ' ליטר והמכסה הממוצעת כ-450 אלף ליטר ליצרן. במכרה האחרונה לא הצליחו לקנות מכסה חדשה כי לטענתם, רפת קטנה לא יכולה לשלם 2.5 שקל לליטר - תוספות המכסה הולכות לגדולים ולבעלי היכולת לשלם.

המעניין הוא שברפורמה, אף רפת לא פרשה וכולן השקיעו במטרה להישאר בענף ובמושב, על אף שנשארו באותו גודל רפת.

המוטו שמכוון את בני המשפחה הוא שיש להרחיב כל הזמן את תחומי ההשכלה והעיסוקים, כדי לפזר סיכונים ולהגדיל את ההכנסה הכוללת שבסיסה ברכת עם מכסה קטנה

"החברים מבוגרים, חיים ברכת כל השנים ואין להם אלטרנטיבה כלכלית ולכן השקיעו במטרה להעביר את המשק לבן הממשך."

בנוסף לרפתות יש 3 מפטמות גדולות, 2 דירים גדולים לחלב ועוד כמה לבשר, שטחי מטעים שעיקרם זיתים ושקדים וקיים מחסור חמור במים להשקיה. עם זאת, רוב התושבים עובדים בחוץ.

שתי הרחבות במושב כבר נבנו וכיום מדברים על הרחבה שלישית. קלטו כ-70 משפחות. המטרה להחזיר את הבנים למושב, על ידי עידוד מכוון במחיר הקרקע לבניית הבתים.

רפת סגלציק נמצאת בכניסה למושב ובולטת בנוף עם הגג הסולרי המיוחד, שעל אף המפנה מזרח-מערב, הצליחו לכוון את הפנלים דרומה לשמש. שלושה בנים צעירים מסתובבים ברכת: שגב - 32, גל - 28, אמיר - 25, יש אחות רביעית רעות שהשתחררה לאחרונה מהצבא. הרפת נראית נקייה ומטופלת היטב.

הרפת הוקמה ע"י הסבא בשנות ה-50 עם 4 פרות ושתי עגלות. יוסי האב המשיך את הרפת. אך, ב-1998 הוא נפטר מסרטן, והוא בן 45 בלבד. שגב היה בצבא, חודשיים אחרי הגיוס, ובעל כורחם, האם וכל הילדים גדלו בליקחת אחריות על הרפת ועל פרנסת המשפחה.

עם שחרורו מהצבא ניהל שגב את הרפת ובמקביל, יצא ללמוד הנדסאי רפת ברופין. בזכות הלימודים זכה במרכז לניהול הרפת בכדורי ויש לו הרבה מה לומר על מדיניות משרד החינוך, בנושא בתי הספר החקלאיים ומרכז של החקלאות בחינוך הנוער שמגיע לשם.

המוטו שמכוון את בני המשפחה הוא שיש להרחיב כל הזמן את תחומי ההשכלה והעיסוקים, כדי לפזר סיכונים ולהגדיל את ההכנסה הכוללת שבסיסה ברכת עם מכסה קטנה. כך מסיים גל, הבן האמצעי, את לימודי המשפטים בהוד השרון, ואמיר הצעיר נרשם עם חברים נוספים להנדסאי רפת ברופין - "הרפת המשותפת אינה מאפשרת לכמה משפחות לחיות ממנה וכולנו יצאנו ללמוד."

על אף גודלה הקטן, הרפת נראית טוב ממש - "גם אחרי הרפורמה אנחנו במצב שכל הזמן משקיעים, אבא וגם אנחנו השקענו כל הזמן. הקמנו מכון חליבה חדש, אנחנו משמשים כאתר ביתא לניסויים מעניינים של צח"מ אפיקים והמטרה להגדיל את המשק החקלאי ולהרחיב את המגוון כך שלכל אחד, יהיה חלק שמשלים לעבודה הנוספת - מטעים, פיטום ועוד. אמיר רשום כבן ממשך במשק, גם באגודה וגם במנהל המקרקעין. הרעיון הוא שהבנים יעבדו בחוץ ותהיה להם רגל בכפר."

החברה על הדשא מתכנסים ומדברים על הענף

ואירית החברה של תומר, עושים הכול במשק. כולל עבודות בנייה ומסגרות. יגאל מודה שלא חזרתו של תומר הוא היה פורש מהענף ופודה את ערך המכסה.

לאחר שחרורו מהצבא קנה עדר כבשים לבשר וזה הענף הנלווה. לטענתו של תומר זהו ענף הרבה יותר כלכלי מהרפת ואין בו מכסה כלל. תומר מנהל את הרפת, חולב, וכל הפעולות הנחוצות. "השקענו הרבה ואנחנו עובדים קשה במשק, מתחיל ב-6,000, המלטות בכבשים, חליבת הפרות והעבודה לא נגמרת - תוספת של 200 אלף היא מעולה, אבל לא מספיקה כדי להתפרנס, בדיר אני יכול לגדול באופן חופשי".

אירית - חברה של תומר, באה מיבנאל, הקימו צימר בנחלת ההורים,

איריס של תומר ציגלר בדיר הכבשים שמגדיל את הכנסות מרחב הרפת

שהרפת יכולה לתת לו.

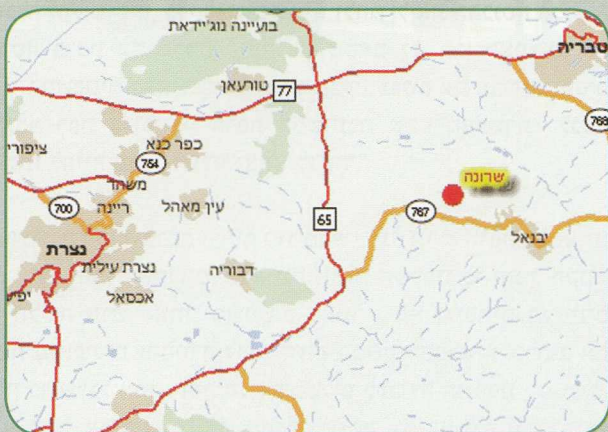
טלי גור - בתו של שמוליק גור (זו מתמונת השער), שנפרד בימים אלה, מהשותפות עם גרשון ועובר להקים רפת חדשה בנחלה שלו. באוגוסט מתחילים לבנות רפת ללא מדרכים, ללא זבל רטוב - 30 מ"ר לפרה ומכון חליבה חדש (איזה אומץ להקים עכשיו רפת חדשה לגמרי). טלי לומדת עיצוב ומיועדת להיות הבת הממשיכה ברפת. היא מקבלת אחריות על בניית הרפת, שגם תיתן את המגע הנשי למראה ולאבזור.

תומר צינדר - בן ממשיך, 28, הנדסאי מכונות, נרשם ללימודי מנהל עסקים. יש למשפחה מכסה קטנה במיוחד - 330 אלף ליטר בסך הכול. ברפת עובדים שלושה, ללא עזרה של עובדים זרים, יגאל צינדר האב

כ-30 משפחות מבני המקום.

"עידוד בנים - הובלנו מהלך שנציגות היישוב תהיה מחקלאים. סימנו שהכוון יהיה חקלאי ועידוד בני המקום להישאר ויש חשיבות לכוון, כי יש גם לחצים שהוא יהיה יותר נדלני, קהילתי ותיירותי, אנחנו רוצים להחזיר את החקלאות כמוטיב מרכזי.

הכוון הוא לפתח את המשקים בחלקה א', 24 ד', ויש לזה משמעות - 33 בנים רשומים כבנים ממשיכים ויש לכולם נגיעה לפעילות במשק, ע"י הרחבה של המשק." ■

ממוקדים בעידוד בנים

מושיק וידה, רפתן דור שני בשרונה ואב ליוסי שהוא דור שלישי למשפחת רפתנים, אוהב עד מאוד את העבודה ברפת ואין לו כל כוונה לפרוש מהענף. משמש כיו"ר האגודה החקלאית והוועד המוניציפלי, מספר בקצרה על המושב.

שרונה - נמצאת על כביש 767 שמוביל מכפר תבור לכנרת, אחרי שדמות דבורה וכפר כמה הצ'רקסי. היא נוסדה בפעם האחרונה ב-1938, לאחר ניסיונות כושלים שהתחילו עוד ב-1913 כחווה ציונית של חברת אחוזת שיקגו. חברי גרעין גורדוניה, בעיקר מרומניה, עלו על הקרקע במסגרת יישובי "חומה ומגדל". צליל שמה בא מהשם חירבת סרונה הסמוכה.

באמצע שנות ה-60 נכנסה הסוכנות לטיפול נקודתי והיא קדמה את הרפתות שעלו מ-4 פרות ל-10. 90% מהמשקים היו חקלאיים מעורבים - רפת, לול, מטעים, ירקות, שיווק מסודר דרך תנובה.

שנות ה-80 - משבר ההתיישבות, ארגוני הקניות קרסו, האגודות נשארו בחובות גדולים. מושב שרונה יצא בצורה מכובדת - ביוזמה של הרחבה קהילתית שווקו כ-30 יחידות ובתמורה שילמו את החוב לבנקים - החברים השתחררו מהחובות, אך האגודה הפסיקה לתפקד כגוף מאורגן.

כיום יש 71 נחלות משק, 152 חברי אגודה, 62 בתי הרחבות, מהן

אותם במושב וברפת, להיות הדור הבא של מובילי הרפת להצלחה ולמצוינות. התשובות שידרו מסר ברור:

- ברפת נשארים אלה שאוהבים את הענף ובעלי החיים שבו, זה תנאי הכרחי אך לא מספיק - נחוצה גם פרנסה מהענף.
- החזון הוא שבכל חלוקת מכסה בעתיד, תמיד תהיה עדיפות לדור ההמשך, כדי להבטיח שיוכל להתפרנס במשק ההורים.
- היעד הרצוי הוא להביא את מכסת שתי המשפחות ל- 800 אלף ליטר, לפחות.
- חיוני לשלב את הצעירים גם במוסדות הענף ולתת להם להיות מעורבים בקביעת מדיניות הענף, שהם אלה שישאו בתוצאותיה.

גם ההורים מאוחדים בסכנה האישית והציונית - אם במושבים כמו שרונה, לא יהיו צעירים, כי לא תהיה להם פרנסה במקום, יגיעו אחרים שיחזיקו את השדות וכך נאבד את האדמות ואת הציונות. ■

עובדת במספרה בינאל. את הבוקר היא מתחילה ברפת ובדיר ולאחר מקלחת נוסעת לעבודה במספרה. בערב חוזרת לכבשים ולפרות - בעונת ההמלטות הם נשארים ערים בכל הלילה להשגיח ולסייע.

גלעד לרנר - דור שלישי ברפת, 26, עובד עם אבא. ארבעה בנים. שגלעד הוא האמצעי. היחידי שמגיל צעיר התעניין ברפת וגילה רצינות. מסומן כבן ממשיך וסגר דירה למגורים מתחת לבית ההורים. מכסה 450 אלף ליטר, השקיעו הרבה כספים ברפורמה, רפת ממוחשבת והוא עובד עם כל התוכנות.

יוסי וידה - 25, רשום כבן ממשיך. 400 אלף ליטר, לומד משפטים בר"ג, 3 ימים מלאים. מתחיל באוקטובר שנה שנייה. עובד ברפת עם אבא מושיק.

"במצב של היום אני לומד, כדי שיהיו לי חלופות בעתיד, להחלטה אם להישאר ברפת, כאשר תהיה פרנסה".

הצעירים נתבקשו להביע את דעתם על הדרכים הראויות להשאיר

"הדור הצעיר הוא מתנה"

משוב מהרופא הווטרינר - ד"ר חן גילד

הרפתנים בשרונה עבדו בחלקם עם "החקלאית" ורבים מהם קיבלו שירות וטרינרי מרופאים פרטיים. לאחר ניסיון מצטבר הם החליטו לחזור לעבודה עם המערכת המאורגנת והרבה בזכות שיטות עבודתו של ד"ר חן גילד, רופא צעיר, שיחד עם חבריו לאזור: ד"ר ערן אפרים, ד"ר אבי רם וד"ר ניר אלפרט, אימצו שיטת עבודה אחרת (ואף מעוררת מחלוקת) בעבודה הווטרינרית.

הרפתן נדרש, בשיטה החדשה, ליותר עבודה עצמאית בטיפול הווטרינרי, על פי פרוטוקול שהרופא קובע. כל מה שכרוך בעבודה טכנית מעבירים לרפתן וכך הרופא יכול לפנות את זמנו (היקר), להדרכה ולהנחיה, כיצד לשפר את רווחת הפרה והרווח לרפתן.

לא מביאים כל פרה לרופא ולא משגעים את הרפתן בביקורות חוזרות ונשנות - ברגע שיש אבחנה, מקבל הרפתן פרוטוקול עבודה של זריקות ותרופות והוא מבצע אותו לבד. הדוגמה הכי קלסית, שגם נמצאת במחלוקת, היא הטיפול בחוסר תואנה - השיטה המוכרת היא מישוש השחלות על ידי הרופא וטיפול הורמונלי. חן לא ממשש את השחלות אלא מאבחן את הבעיה ונותן נוהל זריקות מסודר שאותו מבצע הרפתן. הרופא משקיע את הזמן שהתפנה באיתור גורמי הבעיה, שבדרך כלל, הם במקום אחר, בהזנה, בממשק, בנוהל הבאת הפרות למזרע ועוד.

היתרון שיש לחקלאית הוא בלמידה המתחדשת, בחשיפה לקדמה שהמדע המתעדכן מביא באופן שוטף. מרב תשומת הלב ניתנת לפרות סביב ההמלטה וזה משפיע, לאחר מכן, על התנובה ועל הפוריות. "זה דורש מהרפתנים דרישות שלא היו בעבר, לא מחכים לרופא אלא נותנים תשומת לב לפרה באופן עצמאי עם הניסיון שמצטבר.

חלק גדול מהצעירים למדו במסגרות שונות וזה עושה את החיים קלים יותר ומעניינים. כי זה מביא את ההדרכה למקום יותר גבוה.

אמנם הם פחות חולבים ופחות מקדישים לעבודה פיזית בתחומים שונים, אך הם מבינים יותר את תורת הניהול, מה מכניס כסף ומה

לא וזה תענוג לתקשר איתם ברמה גבוהה. אני מאוד נהנה לעבוד איתם.

הצעירים משכילים יותר, פתוחים לרעיונות חדשים, חשופים למחשב וליכולות שלר"

איך אתה מבחין באינטראקציה שבין הבנים לבין הוריהם, עד כמה האב מפנה מקום וסמכויות גם לבן?

"בתחום הזה יש שונות גדולה בין המשפחות ברפתות. בתוך-תוכם, ההורים היו רוצים מאוד שהבנים ייקחו אחריות אך, לא תמיד הם סומכים עליהם ולא תמיד הם אכן, נותנים להם מרחב עצמאי לעבודה, במיוחד כאשר הבן מגיע עם מחשבות חדשות ודברים מהפכניים שלהורה זה נראה מסוכן ואף לא אחראי"

המסר לצעירים הוא פשוט - קחו את ההובלה, אל תחכו שהורה יפנה לכם אלא תזמו את המהלך, תגדירו את הסמכויות שלכם ותובילו את הרפת. מהר מאוד גם ההורה יאהב את הרעיון וישתלב בו.

המסר של ד"ר חן גילד הוא, שגם בטיפול השוטף בפרות, על הצעירים לקחת אחריות ולטפל בפרות באופן עצמוני. את הזמן החשוב של הרופא יש לנצל להדרכה אקטיבית בתחומים השונים ולרופא יש מה להציע ובכך לשפר את הביצועים ברפת. ■

רופאי החקלאית ביום עיון בעמק הירדן